

Prokop Péter, a XX. századi magyar képzőművészet európai jelentőségű egyénisége

„A művészet teremtés! Új szellemi valóság létrehozása, az átélt mély lelki élmény vizuális megjelenítése... A szellem erejének a rákényszerítése az anyagra. A műnek az egész emberiség sorát magába kell zárnia és hordoznia”. „A belém ágyazott apostol a serkentője a művészetemnek” – vallotta Prokop Péter. S mi jelentheti az ember számára a legnagyobb élményt? A környező színpompás világ számtalan csodája és benne az Ember, a maga végtelen gondolati és érzelmi gazdagságával, Szépségével. S mindez Isten alkotása, Isten ajándéka az Embernek! Minden Igaz, Jó és Szép, Istenre mutat! S mivel Isten a saját képére és hasonlatosságára alkotta meg az embert, ezért könnyű Őrá találni. „Tetten értem Őt a szívemben” - mondja József Attila. A művész az Istentől kapott képességével, tehetségével az anyagi világ elbűvölő látványa mögött meglátja a még sokkal káprázatosabb szellemi világot. Pontosabban ezt a két világot teljes egységben látja, amint az emberben is szétválaszthatatlan a test és a lélek. S mivel a lélek élte a testet, a lélek átüt, átragyog a testen. Prokop Péter képein ezek az átlakcsított alakok, tárgyak, jelenségek köszönnek ránk. Nemcsak megjelennek, hanem megszólítanak. Expresszív erővel hatnak ránk, megérintenek és magukkal ragadnak! Hová? Ahová a művész teremtő szándéka hívja a szemlélőt. Prokop Péter képeit szemlélve egyértelmű, hogy Istenhez, aki a legfőbb Igaz, Jó és Szép. Ezt a három legfőbb értéket már az ókori görög filozófusok is felismerték. A kereszténység hozzáadta a Szent fogalmát, amely e három fő értéket felmagasztosította, Isten szférájába helyezte. A végtelen Jó, a határtalan Szeretet Istenének a világába emelte.

A művészet, tehát szakrális tevékenység: a Szép eszközeivel bemutatott áldozat¹ – vallja

¹ Prokop Péter: Csontváry – Zarándoklás a Cédrushoz, 1984, In: Prokopp Mária: Prokop Péter, Szeged, Szegedi Tudományegyetem, Olasz Tanszék, 2003, 112.

Prokop Péter. S így folytatja: „A Szépségen átcsillantott isteni szolgálat így lesz hivatás”. A művész feladata prófétai küldetés. Petőfi Sándor szerint a művésznak Lángoszlopnak kell lennie, amely vezeti a népet a Kánaán felé. „A művész meglátja a motívumban, a jelenségben az igazgató Értelmet, amelyből előállott Minden. S meglátja ezt másokkal is. A művészet hódolat a mérhetetlen kozmosz végtelen Művészenek!”

Prokop Péter szerette idézni Werner Alajos kiváló pap zeneszerzőnkét, aki szerint Isten különösen kedves választottja a pap és a művész! Mindkettő arra hivatott, hogy kapcsolatot teremtsen Isten és az ember között! Vagyis a mulandó anyagi világban élő ember tekintetét az Örök értékek felé emelje. A Szép nem más, mint az Igaz és a Jó megjelenési formája!

Prokop Péter már kisgyermek korától a vonal és a szín ígézetében élt. Elemi erővel jelentkezett benne a készség a dolgok rajzi megjelenítésére. Élvezettel figyelte a természetet, az embereket és a tárgyakat. Nagy csodálattal tekintett minden Jóra, Igazra és Szépre! Örömmel horgászott a nádassal kísért Vajas-patakban, amely a kalocsai házuk közelében folyt. Élete fonalát a költői lelkületű édesanyja, Katona Teréz és a kiváló szabómester édesapa, Prokop Márton indította útnak. „Apám energiája és anyám éneklő világa összekapcsolódott bennem” – írja. Kalocsán született, az I. világháború vérzivatarát követő 1919-es esztendő január 6. napján, a Háromkirályok piros betűs ünnepén. A Napkeleti bölcsek biztos hite, a nehézségeket leküzdő akaratereje, példát jelentett számára az egész életében. Művészetében számtalanszor megjelenítette e három, lehetetlent nem ismerő férfi örömét, amikor - a több évi viszontagságos út után, - rátaláltak az emberré lett Istengyermekre. Prokop Péter is korán rátalált a legfőbb Jóra, Igazra, Szépre. Ezt segítette az otthon és az iskola is. Az otthont a

szülők kalocsai háza jelentette. A nagyszülők és a rokonság Apatinban és Zomborban élt. Onnan költözött Péter édesapja Kalocsára a XX. század elején. Trianon után, sajnos, fokozatosan megszakadtak a kapcsolatok a délvidéki rokonsággal.

/Az én dédapám, Prokopp János (1825-94), ugyancsak Apatinban született, majd Zomborban nőtt fel. Mint építőipari céhlegény már 1844-ben, Pesten kezdte meg a vándoréveit, és München, Karlsruhe, Rastadt Prága és Brünn következett, a vándorkönyve szerint. 1850-től a komáromi vár mérnöke, 1853-tól gróf Széchenyi István óbudai Hajógyárának építésze, és 1864-től az esztergomi érsekség, majd Esztergom város és megye építésze./

Az iskola Prokop Péter számára a jezsuiták magas színvonalú és mély lelkeségű kalocsai gimnáziuma volt. Itt nemcsak széles körű tudományos ismereteket kapott a kitűnő tanuló, hanem az egész életét meghatározó nyitottságot, szenvedélyes érdeklődést a kultúra minden ága iránt. A jövőjét a legfőbb Úr szolgálatába kívánta állítani. 16 évesen papjelöltnek jelentkezik. Példaképe Prohászka Ottokár püspök (1858–1927), a nagyműveltségű férfi, aki Istenben él, és Isten szeretetét árasztja a környezetére. Péter atya is erre törekedett, és ezt valósította meg életének 82 évében, mindvégig. 1942-ben pappá szentelték március 25-én, Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén. Ennek az ünnepnek a nagy titka, csodája, - hogy a Mindeneket teremtő Isten a názáreti szűz lány közreműködését, beleegyezését kéri a megtestesüléséhez, és a Szent Szűz ezt a kitüntetést mély alázattal fogadja, és teljesen ráhagyatkozik Istenre, – ez Prokop Péter egyik legmélyebb élménye, legfénylőbb látomása. Számtalanszor jelenítette meg újra és újra ezt a lelkében élő hatalmas víziót... Ez a világtörténelmi esemény az üdvösségtörténetünk kezdete!

„Spirituális töltésem sugallja alkotó fantáziámat²...A belém ágyazott apostol a serkentője a művészetemnek³... A pap és a festő úgy csavarodik egybe bennem, mint egybefont két gyapjúsál, elválaszthatatlanul.⁴ Másik kedvenc hasonlatom, a Duna és a Tisza össze-

ölelkezése. Mindkettő gazdagodik, állandóan kapnak egymástól” - vallotta⁵. Életének a közép-pontjában mindvégig a szentmise csodája állt.

1942-1956 között a kalocsai egyházmegye községeinek plébániáin – Dunapataj, Dusnok, Mélykút, Felsőszentiván, Kiskőrös - teljesített kápláni szolgálatot. A hitoktatásban különösen érezte a kettős hivatás kettőzött eredményét. 1945-ben, nagy örömeire, az érseke Budapestre küldte a Képzőművészeti Főiskolára, hogy a kalocsai növéreket gimnáziumában majd rajztanárként működjön. Kontuly Béla monumentális festészeti osztályán kezdte a tanulmányait. Művészeti példaképe Aba Novák Vilmos volt, akivel azonban már nem találkozhatott a Főiskolán, mivel 1941-ben meghalt. A főiskolán a legnagyobb élményt Csontváry Kosztká Tivadar képei jelentették, amelyek Dénes Jenő műtermében várakoztak a restaurálásra: Mária-kútja, Zarándoklás a Céd-rushoz, s a többiek. Csontváry mágikus világképe, prófétai látomása, expresszív művészeti ereje, amellyel meg akarta változtatni a világot, nagy revelációt jelentett számára. „Csontváry megragadta a természet mögött settenkedő világértelmet...” „A Cédrus roppant dinamikával tör fölfelé... Az ágaiból föltartóztathatatlanul árad szét az energia. Diadalmas életerő. Nagyobb a hegyeknél. Mögéje törpül a Libanon havas hegylánca. Háromszög koronája időn és téren túli rend. Az összeölelkező két törzs a lombban ülő madárral a háromságból fakadó egység. Történelmi nélküli, örök létezés. Ez a cédrus él. Lélegzik. A kozmoszból elénk lépő, megelevenedett kinyilatkoztatás. Én vagyok, aki vagyok. Az Abszolútum.” – írta a kitűnő Csontváry tanulmányában⁶.

Már csak félév hiányzott a diplomához, amikor a kommunista magyar kormány 1948 nyarán megszüntette az egyházi iskolákat. Az érsek erre visszahívta az egyházmegyei szolgálatra Prokop Pétert. Folytatta kápláni teendőit a kalocsai egyházmegyében. Volt azonban egy nagy jötevője, Belon Gellért, a későbbi püspök, az egykori tanára a teológián, aki 1950-től Sükösd plébáno-

⁵ Prokop Péter kiállítás megnyitó beszéde: Tata, Kristályszálló, 1999. július 4. In: Prokop Péter: Innen és a mindeneken túl. Budapest, 2001, 33.

⁶ Prokop Péter: Csontváry - Zarándoklás a Cédrusfához, In: Kardos Klára (szerk.): A Teremtő dicsérete, Eisenstadt, Prugg Verlag, 1985. 85-88. és Prokopp Mária: Prokop Péter (monográfia) Szeged, 2003, 17.

² Prokop Péter: Sziromszállingó, Budapest, 1997, 302.

³ Prokop Péter: Cseppkőbarlang, Budapest, 1991, 129.

⁴ Prokop Péter: Római évek, Róma, 1985, 59.

sa volt. Meghívta templomának kifestésére. A Krisztus Király tiszteletére szentelt templomot egységes program szerint, teljesen kifestette Péter atya 1950-ben. A szentély káprázatos víziója Krisztus királyságáról, ma is eredeti fényben tündököl. Dr. Kopp Jenő a Fővárosi Képtár nagy tekintélyű művészettörténész igazgatója kitörő lelkesedéssel üdvözölte e freskóban a magyar egyházművészet hiteles megújulását: „Prokop Péter új, bátor hangja hallatlanul mélyről jövő, ezer árnyalatú hang. A festő képzelete, palettája, színei felett fénylőn, melegen világító láng a hit. A földöntúli lét fenségét és erejét a színek ragyogásával, a kompozíció dinamikus erejével, az Atyaisten és Krisztus alakjának mozdulatlan fenségével és az angyalok ritmikus mozgásának ellentétével érzékelteti... A sükösi freskó előtt úgy érezzük, hogy végre megtaláltuk, akire régóta várunk, akire nagy hivatás vár az új magyar egyházművészet felvirágoztatásában.”⁷

Prokop Péter a következő 53 évben eleget tett e várakozásnak. Ezt igazolta már 1955-ben a Komárom megyei Szend község szép barokk templomában festett pompás mennyezeti freskói Jézus életéről és a magyar szentekről. Itt ekkor Tűz Tamás pap költő volt a plébános, Prokop Péter jó barátja. Mindkettőjük művészetének méltó emléket állít Dobrova Tibor, az egykori szendi diák, a freskófestésnél segédkező „kisinin”, a 2011-ben megjelent nagyszerű kötetében⁸.

1957. január első napjaiban, az atyai pártfogója, Belon Gellért atya biztatására, átlépte az országhatárt. A jugoszláv oldalon táborba került. Három hónapot kellett itt várnia, amíg a Pápai Magyar Intézet Rómából megküldte a nevére szóló meghívót. Ez alatt a társait rajzolta. Ez a kiváló portrégyűjtemény 2004-ben megjelent Sümegi György: „Kép-Szó '56” című kötetében. 1957 tavaszán érkezett Prokop Péter Rómába, az Örök városba, a kereszténység, az európai kultúra központjába, a Művészetek fellegvárába. Első útja a védőszentjének sírjához vezetett, a sír fölé épült Szent Péter bazilikába. Rómában elvégezte, kitüntetéssel, a Képzőművészeti Akadé-

mia festészeti szakát, és 1960-ban festőművészi diplomát kapott. Legfőbb tanítómestere azonban maga Róma volt, a 2000 éves világáros művészeti alkotásai. Az etruszok művészete, az ókeresztény mozaikok expresszivitása, Fra Angelico fénylő, világító színei, Michelangelo gigantikus ereje, Caravaggio festményeinek megrendítő belső fénye teljesen rabul ejtették. A 42 évi római tartózkodása alatt számtalanszor elzárándokolt e nagy mesterek csodáihoz, s mindig új ösztönzést kapott tőlük. „Rómában legfőképpen felfedeztem a Fényt, és föllobbant színeim átalakultak, megérlelődtek. Lángoló színeim azonban a szülőföldemé!” Szívéhez a legközelebb az „angyali” domonkos szerzetes festő állt. Ő volt a legfőbb példaképe! „A fénybe mártott színei mögött rendkívüli világ lüktet. Ez a kristályéter átragyog mindent: tájat, embereket, tárgyakat. Belehatol a dolgokba, és belső csillámmá válik: Benne élünk, mozgunk és vagyunk... Fra Angelico fölgyújtotta a fényt, mely a „visio beatifica”-ban lesz a földi zarándokoknak boldog beteljesedés.”⁹ Prokop Péter is a művészet erejével hirdette a Transzcendencia valóságát. „Anyaggal megjeleníteni az anyagot teremtő Isten világát, a Paradiso fénylő ragyogását, éltető melegét, ami nem a csillagok felett van, hanem bennünk él”. Ezt tartotta feladatának, hivatásának! S ez magyarázza, hogy számtalanszor, újra és újra megfestette - látszólag – ugyanazt a gondolatot, látomást, de minden alkalommal új ihlettel, nagy elkötelezettséggel. Így hatolt egyre mélyebbre, egyre közelebb Istenhez, a legfőbb Szeretethez.

A római monumentális festészeti együttesei közül kiemelkednek a Pápai Magyar Intézet 1958-ban kifestett kápolnájának falképei, a Cinecitta közeli Bogata André templom homlokzatának 100 m²-es mozaikja (1962), majd Szent István Zarándokház - amely 1965-67 között Prokop Péter közreműködésével épült fel, - a kápolna oltárképfreskói és üvegablakai, továbbá a Prima Porta-i nővérek zárdája és temploma /1969/, s végül Genazzano - (Rómától délre) - Mária-kegyhelyének pompás üvegfala /1974/¹⁰.

⁷ Kopp Jenő: *Prokop Péter sükösi freskói, Vigília*, 1951. február

⁸ Dobrova Tibor Antal: *Szendi freskók - Szendi versek, / Prokop Péter festőművész – Tűz Tamás költő /*, Budapest, 2011.

⁹ Prokop Péter: *A szerelmes barát (1400-1455)*, in: *Prokop Péter: Boldogasszony, Róma*, 1984, 83-85.

¹⁰ Ezekről a művekről és Prokop Péter egész életművéről bővebben: *Prokop Péter: Mária: Prokop Péter (monográfia)* Szeged, 2003.

1977-ben a művész szívinfarktust kapott. Ezzel lezárult a hatalmas falképek készítésének a korszaka, és átadta a helyet a kisebb, „öleb-beli” képeknek. Ezek még közelebről mutatják be a jeles művészt.

Kondor Lajos fatimai lelkész meghívására Prokop Péter készítette Fatimában a Magyarok keresztútját (koronázó Szent István király kápolna), 11 magyar szentet – Szent István, a pannóniai Saváriában született Szent Márton, akinek zászlaja alatt győzte le István király a pogány Koppányt, Imre, Mór, Adalbert, Gellért, Gizella, László, Margit, Erzsébet, Kapisztrán János – 11 színes üveglakát 1970-ben. 23 évvel később, 1993-ban ugyancsak Kondor atya kérésére, a Szent István kápolna szentélye és hajója lapos mennyezetére készített egy-egy 50 m²-es mozaikképet. A szentély felett, Szent István felajánlja Magyarországot a Magyarok Nagyasszonyának, jelenet látomását tárja elénk Prokop Péter. Mária és István párbeszédét az örvendetes rózsafüzér titkai, vagyis Mária örömei kísérik.

Amerikába Monsignore Szabó János, a magyarok lelkésze hívta meg Prokop Pétert, először 1961-ben. Itt az Indiana-beli South Bend-ben /1961-64/ – többek között - a Magyarok Nagyasszonya hatalmas templomát díszítette falképeivel és oltárképeivel, majd 1973-ban az Ohio állambeli Toledo magyar templomának a kupolájában jelenítette meg a magyar szenteket 150 m²-en, hogy csak a legkiemelkedőbbeket említsük. A magyar szentek közül kiemelt helyet kapott Amerikában Szent Imre herceg, a győztes hadvezér, akinek pajzsán ott ragyog az Árpád-ház sávós címere, és mellette feltűnik Amerika címere. S felirat hirdeti, hogy Imre herceg Amerika védőszentje is, mivel a nevét Amerigo (=Emericus=Imre) Vespucci után, róla kapta. A monumentális alkotásokat rendszeresen kísérték kiállítások nemcsak Itáliában, Amerikában, hanem Németországban, Svájcban és Ausztráliában is.

Prokop Péter négy évtizedes római tartózkodása alatt is mindig megvolt a kapcsolata – a vasfüggöny ellenére is - az egykori híveivel, paptársaival, barátaival. Több hazai templom számára sikerült oltárképet küldenie. Mélykút Marsall-telepi Szent Erzsébet temploma (1962), Kaskantyú (Kiskőrös) temploma (1970) és Kalocsa székesegyháza (1985) ma is büszkén őrzi

hű fiának remekművű oltárképét. Ez a három oltárkép Prokop Péter három főműve. Mélykút háromrészes oltártáblája a keresztény felebaráti szeretet világszerte tisztelt hősét, Szent Erzsébet fiatal magyar királynő költői lelkületű, a jó-tékonyágtól boldog, közvetlen, egyszerű alakját állítja elénk. Kétoldalt a három-három kisebb kép az irgalmas szeretet egy-egy hősét mutatja be: Szent László magyar király, vizet fakaszt a sziklából a vele küzdő katonák számára, Szent Krisztof átviszi az embereket a folyón, Szent Márton, a római katona, Pannónia szülötte, Amiens város kapujában felruhazza a mezítelen felebarátot a kettészelt köpenyével. Páli Szent Vince vállalja a gályarabságot az elítélt embertársa helyett. Az utolsó kép a halottak méltó végtisztességére, hívja fel a figyelmet, amely a Jézus által sürgetett felebaráti szeretet fontos tette. A kép a lángoló, tiszta színek káprázatos festőiségével jeleníti meg a lélekbe markoló üzenetet, amely dekoratívan rajzolt nagy betűkkel is olvasható a képen: „Bármit tettetek, nekem tettétek”. A kép művészi előadása bizonyosság, hogy Prokop Péter az 1960-as évek elején, a kubizmus elvének ismeretében teljesen új, egyéni, dinamikus fénylő, festői formanyelvet teremtett.

Kaskantyú templomának háromrészes oltárképe ennek a stílusnak a továbbfejlesztése a festőiség és a lírai felfogás irányában. Témája az Eucharisztia csodája, amelyet Jézus az Utolsó vacsorán rendelt, és amelyben Jézus egyszerre van jelen a Keresztáldozatában és a Feltámadásának valóságában.

Kalocsa ősi székesegyháza számára, az egyik mellékoltár hatalmas képén, Prokop Péter a legfőbb példaképét, Szent Ferencet jelenítette meg, aki a Naphimnuszt énekli, s akit Isten a fénylő szeretetének fényével megdicsőít. Az evlági kötöttségektől felszabadult keresztény ember eszménye ő, aki Istenben él. Őt dicsőíti teljes szívvel és lelkével! Lendületesen felemelt, szétárt karral áldja Istent a teremtett világ minden alkotásáért, a Napért, az emberért, az állatokért és a növényekért. Ezek mind körülölelik Ferenc testvérét. Ő Krisztus valóságos „mása”, az „alter Christi,” aki felett megnyílik az ég, és a Napkorongban megjelenik az Atyaisten szétárt, hatalmas keze. A belőle áradó fénylő, arany sugarak beragyogják az eget és a földet, vagyis az egész

képet. Ez a kép 1986-ban, a művészi pályája csúcspontján álló festőművész egyetemes jelentőségű főműve. A korábbi képek heves mozgalmassága itt békés, diadalmas, fénylő örömmé, időtlen boldogsággá magasztosul.

Itthon 1978-ban volt az első kiállítása Kalocsán és Budapesten, a Patrona Hungariae gimnáziumban, amelyet 1979-ben az esztergomi Keresztény Múzeum követett, majd 2003-ig évente több kiállítást is rendeztek a képeiből hazánkban Budapesten és vidéken egyaránt.

A monumentális művek mellett a több ezer táblakép jelzi Prokop Péter művészetének kibontakozását, elmélyülését az évtizedek alatt. Ezek legnagyobb része hazakerült. De jelentős gyűjtemény maradt Rómában, a Szent István Zárandotházban, a folyosók és a szobák falán, 430 kép, amelyet a közjegyző előtti aláírással hagyott a Ház vezetőségére. További gyűjteményt őriz a Prima Porta-i apácázárda, Nápolyban egy ügyvéd barátja stb. Itthon állandó nagy kiállítása látható Péter atyának a szülővárosában, Kalocsán, az Érseki kastélyban és a Katona István-házban, továbbá Csepelen a Szent József Otthonban. Nagy együtttest őriz a Keresztény Múzeum is. Még az életében szép kollekciónak adományozott a mester a Kárpát-medence minden püspökségének, a legtöbb szemináriumnak és katolikus iskolának. Azért ajándékozta képeit ezeknek a pasztorációs központoknak, hogy a magyarság lelki megújulását segítsék. Reméljük, hogy Isten üzenetei, amelyek Péter atya művészi tolmácsolásában, képeken, mozaikokon, üvegablakokon és az írásain keresztül szólnak hozzánk, a XXI., majd az azt követő századokban is, megérintik, megrendítik az emberek szívét: elindulnak, és haladnak a legfőbb Jó, Igaz és Szép felé. A Boldogság felé.

Prokop Péter művészi munkásságát az állandó megújulás, továbblépés jellemzi, hogy a mély Isten-kapcsolatát, a belső vízióit minél expresszívebben, minél tökéletesebben jelenítse meg a szín és a vonal segítségével. „Az igazi festőnek

valódi témája a Szín. A meg nem álló kutatásainak állandó tárgya a szín” – vallotta¹¹.

A fentiekben Prokop Péter írásaiból kiragadott idézetek meggyőzően tanúsítják, hogy a festészet mellett a tollnak, a szónak is jeles mestere volt. Az 1970-es évektől a müncheni Életünk című lap kérésére kezdett el írni. S ettől kezdve a tollat is nagy élvezettel forgatta. „Rájöttem, hogy akinek alkotó készsége van, bármihez kezd, benne otthonossá válhat.” Tizenhét pompás kötete jelent meg, amelyek alapján a Magyar Írószövetség 1997-ben tagjai közé választotta.

Péter atya 1999-ben végleg hazaköltözött sok száz képpel Budapestre, Kozma Imre atyának, a Máltai Szeretetszolgálat elnökének segítségével. Lakhelyéül a kalocsai nővérek csepeli Szent József Otthonát választotta. A csepeli művészekkel baráti kapcsolatba lépett. Az ő áldásával kezdte meg a Király-Erdei Műhely a működését Erdei Éva festőművész-szobrász vezetésével. Csepel önkormányzata díszpolgárává választotta.

2003-ban Prokop Péter elnyerte a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetését.

2005-ben, a Mester halála után, a Király-Erdei Műhely létrehozta a Prokop Péter-díjat, amelyet a kuratórium olyan művészeknek ítél oda, akik Prokop Péter szellemiségét és művészi színvonalát képviselik. Eddig Czigány György, Karácsony Gábor, Puskás László, Somogyi Győző, Szabó Ferenc, Szakolczay Lajos, Vasadi Péter nyerték el a díjat, amelyet az oklevél mellett Erdei Éva Angyal szobra képez.

2010. január 6-án Prokop Péter születésnapján emléktáblát helyeztek el a csepeli Szent József Otthon falára a Király-Erdei Műhely és Németh Szilárd országgyűlési képviselő áldozatkészségéből. Itt minden év január 6-án, Vízkereszt ünnepén, Prokop Péter születésnapján, ünnepélyes koszorúzást tart a Király-Erdei Műhely vezetésével a csepeli Önkormányzat, a csepeli Művészek Alkotó Fóruma, a Szent József Otthon, valamint a művész nagyszámú tisztelője.

¹¹ Prokop Péter: Római évek, Róma, 1985, 61.